

MIRIDBA

U ranijim vremenima, do ženidbe momaka i udaje djevojaka je dolazilo na različite načine. O ženidbi bi, najčešće, prvo počeli govoriti roditelji momka savjetujući mu da pogleda određenu djevojku. Momak bi, najčešće, pristajao na nagovor roditelja, nakon čega bi slijedilo zagledanje, provodadžisanje, prosidba. Ponekad se dešavalo obrnuto, da se momak obrati roditeljima i kaže im da bi se ženio i koja mu se djevojka dopada. Ako bi se roditelji saglasili sa njegovim izborom slijedila je prosidba, koju je pratila svadba.

Ipak, srpska tradicija poznaje i drugačije oblike stupanja u brak. Nekada je dolazilo do otmice djevojke, kada momak nasilno odvede djevojku. Otmica može biti prava, kada roditelji ne pristanu da njihova djeca sklope brak ili kada djevojku isprosi drugi momak, pa je momak zainteresovan za nju otme bilo iz njene djevojačke kuće ili čak sa svadbenog veselja. Postoji i prividna otmica kada se djevojka odvodi sporazumno, a u cilju izbjegavanja svadbenih troškova.

Otmicu djevojke prati običaj poznat pod nazivom **miridba**, tokom kojeg se roditelji i uža rodbina momka i djevojke sreću prvi put nakon nemilog događaja da bi našli rješenje za novonastalu situaciju, koja nikome od prisutnih nije ugodna. Običaj miridba se praktikovao i u slučajevima kada djevojka dobrovoljno, a bez znanja roditelja prebjegne u momkovu kuću. Više je razloga zbog kojih se djevojka kradomice „udavala“: jer joj roditelji nisu dali da se uda u tom momentu smatrajući je premladom, jer se roditeljima nije sviđao momak kojeg je ona odabrala ili su joj čak dogovorili udaju za drugog momka. I ova pojava je u potkozarskim selima nazivana krađa djevojke. U ovom slučaju djevojka koja sa sobom ponese najneophodnije stvari se krade u sumrak, često uz pomoć nekoga od njene rodbine (sestre, rodice, snaje rođaka, a ponekad i same majke).

Od otmice djevojke do miridbe moglo je proći i nekoliko mjeseci, mada se nastojalo da se običaj provede što prije da bi obe porodice što prije nastavile uobičajeni život, jer se do miridbe porodice momka i djevojke izbjegavaju. Nikada se ne pojavljuju na istim dešavanjima u selu, a slučajni susreti mogli su završiti tučom.

Momkova porodica je bila ta koja je inicirala miridbu, jer su željeli da isprave nepravdu koju je njihova porodica nanijela djevojčinoj porodici (ovako se razmišljalo i u slučajevima kada je djevojka dobrovoljno prebjegla u momkovu kuću). Oni su birali najpogodniju osobu koja će im biti kontakt sa djevojčinom porodicom. Ta osoba, zvana **misionar** morao je biti neko od povjerenja ko ima dobre odnose sa budućim prijateljima i ko je rječit i sposoban da brani interese momkove porodice i da ih budućim prijateljima predstavi u najboljem svjetlu. Nije bilo bitno da li je misionar žena ili muškarac, već da je najbolji odabir za postizanje cilja.

Nakon što je izabran, misionar traži najpogodniju osobu u djevojčinoj porodici sa kojom će povesti pregovore o mirenju. On odlazi u njihovu kuću u cilju da što prije dogovori prvi susret porodica. Objašnjava im da im je ćerka otišla u dobru kuću, da joj je tamo lijepo, da dobro postupaju sa njom, a ako ovo ne upali onda im kazuje da je šteta već učinjena i da je najbolje da se što prije slože sa takvom situacijom, jer jednom otetu i kući vraćenu djevojku niko drugi neće uzeti za ženu tako da će, ukoliko se ne izmire, imati i veću štetu. Nakon ovakvog ubjeđivanja, najčešće dolazi do pozitivnog pomaka u pregovorima i djevojčina porodica pristaje da se satane sa mladoželjinom da razgovaraju o mogućoj miridbi. Tada misionar dogovara termin kada će se porodice sresti i broj članova mladoženjine porodice koji će doći na taj čin.

Na dogovoreni dan momkova porodica dolazi kod djevojčinih na miridbu. Pored misionara tu družinu čine: momkov otac, majka, kum, stari svat, djever, stričevi,... U ovoj uglavnom muškoj družini djevojka nikada ne ide. „Nemile“ goste domaćin dočekuje pred kućom, gdje se povede razgovor o razlozima njihovog dolaska. Domaćin ih prekora govoreći im da nije bilo potrebe za ovakvom situacijom, da su sve sve mogli lijepo dogovoriti, a ne ovako da im se kuća bruka i sramoti. Gosti se najčešće pravdaju mladošću ludošću momka i djevojke, objašnjavajući domaćinu da ni oni nisu znali šta su mladi planirali i šta će se desiti. Uz to domaćina pitaju šta to fali njihovom momku kada on toliko odbija miridbu. U toku ovog razgovora u dvorištu svaka strana ističe svoje kvalitete i brani svoje postupke i stavove. Momkova porodica domaćinu nudi rakiju koju su za ovu priliku ponijeli koju on ne prima do momenta izmirenja. Nakon dužeg ili kraćeg razgovora u dvorištu domaćin ih poziva u kuću govoreći im: „Ajd kad ste već došli uđite ima đe“, pokazujući im na taj način svoj status i položaj. Od momenta kada uđu u kuću smatra se da su porodice izmirene i tada dolazi do razmjene rakije, pri čemu se ubjeđuju ko će prvi i koliko tuđe rakije popiti. Kada popiju jedan od drugog djevojčin i momkov otac se izljube i počnu se zvati prijatelji. Nakon toga domaćica pred goste iznosi čast (kafa i jelo).

Sada u prijateljskoj atmosferi nastupa drugi dio miridbe koji se odnosi na razgovore o svadbi. Budući prijatelji se dogovaraju o datumu svadbe i broju gostiju. Mladoženjin otac je taj koji će organizovati svadbu u svojoj kući i on odlučuje koliko svatova sa mladine strane može prisustvovati tom činu. Razgovaraju i o tome šta je obaveza mladine porodice. Šta će ona u miraz donijeti, koja je to roba koju ona treba pripremiti i čime će svatove darivati.

Mlada je u miraz najčešće donosila nešto od stoke ili neku njivu ili komad šume. Robom koju je pripremala od djetinjstva se smatraju predmeti koji su budućim mladencima potrebni za početak novog života i to su najčešće peškiri i posteljina. Važno je bilo i dobro darovati svatove, tako da su se za ovu priliku poručivali peškiri za kićenje. Bitni svatovi su morali biti okićeni sa dva prekršnjaka (do poda dugački vezeni peškiri koji su se stavljali preko ramena i na struku se vezali – prekrstili), a ostali svatovi jednim, kraćim i jednostavnijim peškirom. Ukoliko se nisu uspjevali dogovoriti o detaljima svadbe sretali su se još koji put dok ne uspostave dogovor, što se jako rijetko dešavalo. Ovim činom završavana je miridba i čast obe porodice bila je ponovo vraćena, te su mladenci mogli u sreći i veselju započeti novi zajednički život.

Prof. dr Irena Medar Tanjga